

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-4-201 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 08-08/88-28
Karar Tarihi : 24.1.2008

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN,
Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER : M.Haluk ARI, Mehmet ÖZDEN

**C. BAŞVURUDA
BULUNAN**

: Petrol Ofisi A.Ş.
Temsilci: Av. Zeynep ÜNALAN
Turan Güneş Blv. No:63/1 Yıldız/Ankara

20

D. TARAFLAR

: - Petrol Ofisi A.Ş.
Eski Büyükdere Cd. No:37 34398 Maslak Şişli/İstanbul
- Akademi Otomotiv İnşaat Sanayi ve Dış Ticaret Ltd. Şti.
Ziverbey Fahrettin Kerim Gökay Cd. No:24/D
Kadıköy/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Petrol Ofisi A.Ş. (POAŞ) ve Akademi Otomotiv İnşaat Sanayi ve Dış Ticaret Ltd. Şti. (Akademi Otomotiv) arasında akdedilen "Madeni Yağ Servis Bayilik Sözleşmesi"ne muafiyet tanınması talebi.

30

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 26.11.2007 tarih, 7842 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 17.1.2008 tarih, 2007-4-201/MM-08-MHA sayılı Muafiyet Ön İnceleme Raporu 21.1.2008 tarih, REK.0.08.00.00-120/15 sayılı Başkanlık önergesi ile 08-08 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da,

40 - POAŞ ile Akademi Otomotiv arasında akdedilmiş olan madeni yağ satışına yönelik bayilik sözleşmesinin içermiş olduğu rekabet etmeme yükümlülüklerinin, 2005/4 sayılı "Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" ile öngörülen muafiyetten yararlanamayacağı,
- 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde sözleşmeye bireysel muafiyet tanınabileceği,

görüşlerine yer verilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Taraflar

50

H.1.1 Petrol Ofisi A.Ş.

POAŞ, Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. ile OMV Aktiengesellschaft'ın ortak kontrolünde bulunmaktadır. Faaliyet alanları; yurt içinden ve yurt dışından akaryakıt temin etmek ve satmak, dağıtımını tanzim etmek, depolamak, ayrıca rafineri yan ürünleri satmak, her türlü madeni yağ ve gres ile bunların yan ürünlerini üretmek, harmanlamak, üretim ve harmanlama için gerekli tesisleri kurmak, toptan ve perakende satışını, ithalini, ihracını yapmak, madeni yağ ve gres üretimi için gerekli maddeleri imal ve ithal etmek, antifiriz, oto ve sanayi deterjanı ve petrol dışı ürünler gibi destek ürünleri üretmek, toptan ve perakende satmak olarak sayılabilir.

60

H.1.2 Akademi Otomotiv İnşaat Sanayi ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Akademi Otomotiv, her türlü nakil vasıtaları ile bunların aksesuar, aksam ve parçalarının alım-satım, ithalat ve pazarlaması, motorlu taşıt araçlarının alım-satım, pazarlama, ithalat ve ihracatı işi ile iştigal etmektedir.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. Ürün Pazarı

Bildirime konu işlem taraflarının faaliyetleri dikkate alınarak, dosya mevcudu bilgileri çerçevesinde, ilgili ürün pazarı "otomotiv madeni yağları pazarı" olarak belirlenmiştir.

70

H.2.2. Coğrafi Pazar

Otomotiv madeni yağlarının rekabet koşullarının ülke genelinde homojen olması dolayısıyla, ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" olarak tespit edilmiştir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.3.1. Madeni Yağ Servis Bayilik Sözleşmesi

80

POAŞ tarafından tedarik edilen madeni yağların Akademi Otomotiv'e satışını düzenleyen dikey anlaşma niteliğindeki bildirime konu sözleşme, 15.10.2007 tarihinde beş yıllık süre için akdedilmiş olup, tarafların anlaşmasına bağlı olarak beş yıl daha uzayabilecektir.

Sözleşmeye göre, POAŞ, Akademi Otomotiv'e beş yıllık satış destek primi olarak, toplam (...) ABD Doları (her yıl için (...) ABD Doları)'nı peşin olarak

ödeyecek, buna mukabil Akademi Otomotiv de başka sağlayıcılardan madeni yağ ürünleri satın almayacaktır.

90 **H.3.2. 4054 Sayılı Kanun ve İlgili Mevzuat Çerçevesinde Değerlendirme**

2005/4 sayılı Tebliğ'in getirmiş olduğu yedek parça tanımı çerçevesinde, madeni yağlar yedek parça olarak kabul edilmektedir ve söz konusu ürünlerin dağıtımına ilişkin anlaşmaların da grup muafiyetinden yararlanmak için 2005/4 sayılı Tebliğ'e uygun olarak yapılması gerekmektedir.

Anılan Tebliğ'in 6. maddesinin birinci fıkrası ve aynı fıkranın (a) bendi uyarınca, her türlü doğrudan veya dolaylı rekabet etmeme yükümlülüğüne muafiyet uygulanmaz.

100 Tebliğ'in 3. maddesinin (b) bendinde rekabet etmeme yükümlülüğü, alıcının anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden malları veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını veya yeniden satmasını engelleyen doğrudan ya da dolaylı her türlü yükümlülük olarak tanımlanmıştır. Aynı madde hükmüne göre, *"Ayrıca, alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınarak, ilgili pazardaki anlaşma konusu mal veya hizmetlerin ya da onları ikame eden mal veya hizmetlerin %30'undan fazlasını sağlayıcıdan veya sağlayıcının göstereceği başka bir teşebbüsten satın almasına yönelik olarak, alıcıya doğrudan veya dolaylı biçimde getirilen herhangi bir yükümlülük de rekabet etmeme yükümlülüğü olarak kabul edilir."* Söz konusu düzenleme, araç satışında çok markalılığı sağlamak ve özellikle yedek parça pazarında gözlenen alternatif yedek parçaların pazara girmesinin önünü açmak üzere getirilmiştir.

110 Bu çerçevede, İnceleme konusu Sözleşme'de POAŞ tarafından alıcıya getirilen rakip teşebbüslerin ürünlerini almamaya yönelik rekabet etmeme yükümlülükleri, mevcut haliyle 2005/4 sayılı Tebliğ'in öngördüğü koşulları karşılamamaktadır. Bu durum başvuru dilekçesinde de kabul edilmekte ve inceleme konusu sözleşmeye bireysel muafiyet tanınması talep edilmektedir.

H.3.3. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

120 Bildirime konu Sözleşme ile akademi Otomotiv'e rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmiştir. Bu durumda anlaşmanın bir bütün olarak dikkate alınması ve söz konusu rekabet etmeme yükümlülüğü ile ilgili hükümlerin Kanun'un 5. maddesinde öngörülen koşulların sağlanmasını engelleyip engellemediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

a) Malların Üretim veya Dağıtımını ile Hizmetlerin Sunulmasında Yeni Gelişme ve İyileşmelerin ya da Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

Muafiyet tanınması için aranan ilk olumlu şart, ekonomik açıdan bir değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir. Hangi hallerin ekonomik yarar sağladığının somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Birlikte, genel olarak üretim ve dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması, malın arzında devamlılığın sağlanması, piyasalara girişin

130 kolaylaştırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması gibi hallerin varlığı halinde ekonomik yararın sağlandığı kabul edilmektedir.

Bildirime konu sözleşme ile alıcı konumunda olan yetkili veya özel servise, peşin satış primi adı altında nakdi destek sağlanmakta, buna karşılık olarak ise alıcının başka bir sağlayıcıdan madeni yağ alımı engellenmektedir.

Alım yükümlülüğü karşılığında nakdi destek verilmesi, alıcının finansman ihtiyacının sermaye piyasalarına alternatif bir yöntem ile karşılanması anlamına gelmektedir. Bu ise özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için, finans sektöründen kredi alımının, yerine getirilmesi gereken koşullar nedeniyle zor veya faiz yükü dolayısıyla maliyetli olduğu hallerde önem kazanmaktadır. Bu tür hallerde, ileride yerine getirecekleri alımlarına tekabül eden primlerin peşin olarak ödenmesi suretiyle finansman ihtiyacının karşılanması, küçük ve orta ölçekli teşebbüslerin hizmet kalitesini göreceli olarak daha elverişli koşullarda artırabilmelerine imkan tanımaktadır.

Söz konusu anlaşmaların sağladığı bir diğer fayda ise genel olarak tüm dikey anlaşmalar bakımından geçerli olduğu üzere, ürün tedarikinde devamlılık sağlamasıdır. Sağlayıcılar anlaşma çerçevesinde, münhasır anlaşmalar vasıtasıyla yetkili servislere ürün sağlamak suretiyle yapacakları yatırımın karşılığını almanın güvencesini baştan sağlamayı amaçlamaktadırlar. Böylece sağlayıcılar üretim planlamalarını bu esasa dayalı olarak daha rasyonel bir temele oturttükçe ölçek ekonomilerini yakalamaktadır. Yetkili servisler ise beş yıla yayılan bir sürede tüketilecekleri miktar karşılığında elde edecekleri prim veya iskonto gibi avantajları sözleşmenin kurulmasını müteakip peşin olarak temin etmektedirler. Dolayısıyla bu anlaşmalar her iki taraf için de belirlilik ve devamlılık sağlamak suretiyle etkinliğe ulaşmanın yolunu açmaktadır. Sonuç olarak, söz konusu anlaşmalar yatırım maliyetlerinin düşmesine, bu suretle de dağıtım hizmetlerinin ve yetkili ve özel servislerde tüketicilere sunulacak hizmetlerin kalitesinin artmasına katkıda bulunmaktadır.

b) Tüketicinin Bundan Yarar Sağlaması

160 4. madde anlamında rekabeti sınırlayıcı etkileri olan bir anlaşmanın muafiyet alabilmesi için, malların dağıtımı veya hizmetlerin sunulmasından elde edilen iyileşmenin tüketiciye yansıtılması gerekmektedir. Tüketicinin yarar sağlaması açısından beklenen genellikle fiyatlar seviyesindeki düşüş olmakla birlikte, satış sonrası etkin hizmetler, ürün çeşitliliğinin artması, tüketicinin ürüne daha kolay ulaşabilmesi, malın arzında devamlılığın sağlanması gibi koşullar da tüketicinin elde edeceği menfaat kapsamında değerlendirilmektedir.

170 Madeni yağlar, özellikle belirli özellikleri karşılayan ürünler söz konusu olduğunda, farklı markalar arasında yüksek oranda ikame mümkün olmaktadır. Dolayısıyla ürün farklılaştırmasının fazla önem taşımadığı bu pazar bakımından, tüketicinin yararı özellikle ürünün kolay bulunabilirliği ve fiyatı açısından değerlendirilebilecektir. Söz konusu anlaşmalar vasıtasıyla, araçlara bakım-onarım hizmetlerinin verildiği en önemli noktalar olan servislerde, bir araçta en

çok değişime konu olan ürünlerden olan madeni yağların varlığı sağlanmaktadır. Böylece tüketiciler, madeni yağın satışının yapıldığı yedek parça satıcıları gibi başka bir noktadan önceden temin etmek zorunda kalmaksızın, servise gittiğinde ürüne kolayca ulaşabilmektedirler.

Diğer taraftan yapılan yatırımların, önemli bir kısmı küçük ve orta ölçekli olan servislerin hizmet kalitesinin artmasına bulunduğu katkı da tüketiciler açısından bir avantaj sağlamaktadır.

180

c) İlgili Piyasanın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması

Muafiyet kararı verilmesinde aranan bu ilk olumsuz şarta göre, muafiyete konu anlaşma ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmasına neden olmamalı, bir başka deyişle sağlanan ekonomik gelişme veya fayda ile tüketicinin bundan yarar sağlaması rekabetin ortadan kaldırılması sonucunda elde ediliyor olmamalıdır. İlgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkıp kalkmadığı değerlendirilirken dikkate alınması gereken başlıca hususlar; pazarda halihazırda giriş engellerinin olup olmadığı, hakim durumda olan bir teşebbüsün bulunup bulunmadığı, dikey anlaşmalar aracılığıyla giriş engeli yaratılıp yaratılmadığı, pazarın yapısı ve tüketici tercihlerinin ne ölçüde kısıtlandığıdır.

190

İlk olarak madeni yağ üretimi yapabilmek için pazarda önemli bir giriş engelini mevcut olmadığı belirtilmelidir. Çok sayıda üretici firma sektörde faaliyet göstermektedir. Ürünlerin tüketicilere ulaşmasında ise çeşitli alternatifler mevcut olmakla birlikte, önemli dağıtım kanallarından olan yetkili servislere girme noktasında bazı engellerin varlığı söz konusudur.

İlgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkıp kalkmadığı belirlenirken dikkate alınacak önemli hususlardan biri, anlaşmaya taraf olan teşebbüslerin pazar payıdır. Bu bağlamda hakim durumdaki bir teşebbüsün rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşma yapmış olması halinde ilgili pazarda rekabetin kısıtlandığı söylenebilecektir. Ancak, sektörün yapısı da dikkate alındığında, ilgili pazarda %27,4 pazar payına sahip POAŞ'ın hakim durumda olduğunu söylemek mümkün değildir.

200

d) Rekabetin (a) ve (b) Bentlerindeki Amaçların Elde Edilmesi İçin Zorunlu Olandan Fazla Sınırlanmaması

4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen bu son koşula aykırılık, izlenen amacın elde edilmesi için rekabetin gereğinden fazla sınırlanması ya da rekabetin sınırlanmasının gereğinin dahi bulunmaması hallerinde olabilir. Teşebbüsler anlaşma ile amaçladıkları ekonomik yararların gerçekleştirilmesinde, rekabeti en az sınırlayıcı yöntemi tercih etmekle yükümlüdürler.

210

Alıcıların başka sağlayıcılarla çalışmasını engellemek piyasanın kapanma riskini beraberinde getirmektedir. Genel olarak, ölçek ekonomilerine ulaşılması, etkinliğin sağlanması gibi amaçlarla tesis edilen dikey anlaşmalarda, sağlayıcılar

tarafından alıcıya belli oranlarda yatırım yapılması ve bunun karşılığında münhasırlık hükümleri getirilmesi kabul edilen uygulamalar olmakla birlikte, yatırımların geri dönüşünü sağlamaktan öteye geçen kısıtlamaların varlığı rekabet üzerinde olumsuz etkiler doğurabilmektedir.

220 İncelemeye konu madeni yağ pazarı, genel olarak rekabetçi bir yapı arz etmektedir. Üretici seviyesinde giriş engellerinin olmadığı, ithalatın önünde yasal engellerin bulunmadığı, çok sayıda teşebbüsün faaliyet gösterdiği ve teşebbüslerden hiçbirinin hakim durumda olmadığı bir pazar olan madeni yağ pazarında, dağıtım aşamasında ürünlerin tüketiciye ulaşmasında kanalların çok olması dolayısıyla, tüketiciler farklı alternatifler arasında tercih yapabilme olanağına sahiptirler.

230 Madeni yağ sektörünün 2005/4 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, 2002/2 sayılı "2003/3 ve 2007/2 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği ile Değişik, Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"ne tabi olması nedeniyle, sektörde anlaşmaların genel olarak beş yıllık süreler için yapıldığı gözlenmektedir. Sektörde, bildiri yapılan türde rekabet etmeme yükümlülüğü içeren anlaşmalar söz konusu olduğunda, -genel olarak- süresi beş yıla kadar olan anlaşmaların rekabetçi etkileri ile rekabeti kısıtlayıcı etkileri arasında bir denge bulunması halinde rekabeti kısıtlayıcı nitelikte olmayacağı, buna karşın süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüklerinin söz konusu anlaşmalar ile güdülen ekonomik etkinliğe ulaşmayı engelleyebileceği ve pazar kapatma etkisinin daha yüksek olacağı neticesine varılmıştır.

240 Bu çerçevede, inceleme konusu Sözleşme bakımından da anlaşma süresi boyunca kazanılacak primlerin peşin olarak ödenmesi suretiyle Akademi Otomotiv'e önemli bir finansal destek verilmesi ve bu suretle tüketicilerin daha kaliteli hizmet almalarının sağlanması nedeniyle, rekabetçi etkilerin ortaya çıktığı ve anlaşmaların sürelerinin de beş yılı aşmaması halinde bu rekabetçi yararların doğduğu kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla rekabetçi sonuçların korunması açısından, rekabet etmeme yükümlülüğü içeren anlaşmaların beş yılı aşacak şekilde düzenlenmemesi gerekmektedir. İnceleme konusu sözleşmede yer alan rekabet yasağı için belli bir süre öngörülmemiştir. Dolayısıyla söz konusu yasağın, anlaşma yürürlükte olduğu sürece, yani beş yıl boyunca geçerli olacağı anlaşılmaktadır.

I. SONUÇ

250 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

1. Petrol Ofisi A.Ş. ve Akademi Otomotiv İnşaat Sanayi ve Dış Ticaret Ltd. Şti. arasında akdedilmiş olan madeni yağ satışına yönelik bayilik sözleşmesinin içermiş olduğu rekabet etmeme yükümlülüklerinin 2005/4 sayılı Tebliğ ile öngörülen muafiyetten yararlanamayacağına,

08-08/88-28

2. 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde sözleşmeye bireysel muafiyet tanınmasına
OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.